

Carta a Joan Trullàs i Vivó

Estimat cosí de la mare i veí del balcó del costat durant molts anys, autor de la música de les maces de la Patum de Lluïment.

Tota la teva vida l'has passat amb el Llobregat per companyia, des de Sallent, on vas néixer l'any 1921, passant per Berga, on has viscut sempre, i anant a morir a Bagà, prop de les fonts del Bastareny, el darrer dia del 2007. El treball ha sigut l'eix de tota la teva vida. El Llobregat ha sigut el teu eix vital, el riu que a pocs metres del seu naixement ja es posava a treballar a la fàbrica, riu en altres temps ple de telers, telers que tu i el teu pare coneixíeu tan bé.

Et vas casar amb Pepita Sala i Zamora i vas esdevenir gendre de Jaume Sala i Casals, "el tiet Jaume", el cap visible dels Saletes, amb els quals vas col·laborar i acompanyar en diverses aventures musicals.

A principis dels anys 60 la colla d'amics formada per Jaume Sala, Juli Cardona i Climent Peix, entre d'altres, freqüentaven el cafè del Patronat de Berga. Saps que solien asseure's a la Taula dels savis. Allà mateix, en una de les tertúlies, algú dels presents va suggerir que s'hauria de posar música a les maces de la Patum.

Devia ser el teu sogre Jaume qui et va comunicar l'agorosa proposta. I et vas posar a escriure les notes del Ball de diables. El Josep Montaña ens ha explicat que encara recorda l'intent d'adaptar la teva melodia interpretada al piano amb un ball de quatre maldestres diables improvisant salts amb una escombria a la mà. Eren els primers assajos en petit comitè, a l'escenari del teatre Patronat.

I vet aquí que l'any 63, en ple franquisme, l'alcalde Joan Noguera va fer la prova definitiva. Ramon Felipó ens ha fet saber que l'advocat Juli Cardona va acompanyar Jaume Farguell i Sitges a l'Ajuntament de Berga per interpretar la teva melodia al piano en presència de l'alcalde. Finalment, les autoritats municipals van decidir que aquell any hi hauria música a les maces!

El dia de l'estrena una xiulada monumental va eixordar la plaça. Una xiulada que ha arribat fins als nostres dies, i del tot injustificada.

Mossèn Armengou, en el seu llibre *La Patum de Berga*, es fa ressò de la protesta i interpreta que no anava contra la persona ni la qualitat musical del ball de diables sinó contra l'afegit musical. Xavier Pedrals ha transcrit a la premsa el fragment de la inèdita *Crònica menuda de la ciutat de Berga*, escrita per Armengou, també músic, que ve a dir el mateix que diu en el llibre.

Tu mateix em vas explicar que, anys després, mossèn Armengou va venir un dia a casa teva per demanar-te perdó per la campanya organitzada. Aquest fet diu molt a favor del mossèn i de la pena que havia guardat en el seu interior.

Especialment tu, amic Joan, has viscut tota la vida amb la xiulada al cor. Cada Patum de Lluïment aguantant la

Joan Trullàs en el dia del seu casament amb Pepita Sala
(ARXIU Q. GRIFELL)

mateixa cançó de l'enfadós. No sé si anaves a la plaça a sentir el xàfec però no et deu haver sigut gens fàcil de suportar.

Oficialment mai se t'ha fet cap mena de reconeixement. Per si et serveix de consol, els Saletes van ser pagats amb la mateixa moneda. En certa manera, els músics de la Patum sempre heu sigut els parents pobres de la festa. Pel que es veu, no teniu dret ni a un títol honorífic. I heu sentit el crit de "Vagos!" mil vegades...

Una de les darreres vegades que ens vam veure, m'havies parlat il·lusionat de les teves noves composicions i d'algun projecte amb els amics de la Costa Brava. Caldrà que algú catalogui els teus papers i les teves partitures inèdites.

A part de les maces, la teva imatge de músic quedarà per sempre més lligada a la coberta del primer disc dels Brams, on la teva dona, la Pepita, tu i altres companys del Casal d'Avis de Berga sembleu autèntiques estrelles de rock.

No et vull cansar més, estimat Joan. El teu llegat, peti qui peti, ja forma part del patrimoni sonor de Berga. Ens retrobarem cada dijous i diumenge de Corpus a la plaça assolellada. Reposa per sempre en pau contemplant els àngels com fan, en honor teu, un salt de maces.

QUIRZE GRIFELL

Una Patum sempre canviant

Regió7 / Patum de 2006

Per Quirze Grifell

Plaça de Sant Pere, Patum de Lluïment. Els dimonis, vestits de gala, són a punt de començar el salt de Maces. Tot just sonen els primers acords musicals, se senten uns quants xiulets de protesta. Gairebé ningú no sap el motiu de la xiulada.

Un visitant pregunta: "Per què xiulen?". Aquest fet es produeix ininterromputament, tot i que cada vegada amb menys intensitat, desde 1963, any de l'estrena de la melodia original de Joan Trullàs i Vivó.

Josep Armengou i Feliu, autor del llibre *La Patum de Berga*, ens dona la seva versió en les pàgines d'aquell volum. "Joan Trullàs va escriure una música airosa i juganera per al salt de les Maces, igualment sense suprimir el Tabal. La innovació va ésser protestada repetidament pel públic, sobretot els primers anys. Ningú no discutia la qualitat de la música, sinó simplement la innovació, que comportava, demés, el canvi en els salts i les evolucions dels diables, amb un resultat lamentable, i també la modificació del ritme del Tabal." Fa uns anys, en Joan Trullàs em va explicar que a partir del mateix moment de l'estrena de la nova melodia a la plaça es va engegar una campanya en contra.

També em va confessar que un dels principals impulsors era precisament Josep Armengou i que aquest, posteriorment, havia anat personalment a casa seva per demanar-li perdó. Aquesta anècdota entre els dos personatges, enamorats i defensors de la Patum, resumeix perfectament el debat, sempre obert, entre conservació i innovació, tradició i modernitat, passat i futur. Una celebració com la Patum, segurament ja des que era només la processó de Corpus, ha anat incorporant i integrant elements, bestiari, personatges, salts, músiques diverses i gent de tota mena.

Des dels anys seixanta ençà, no hem fet més que anar observant canvis i més canvis. Començant per la supressió fulminant de totes les processons, la nova música de les Maces, el creixent nombre de Plens, l'arribada massiva de curiosos i passavolants.

Entre els canvis més recents, cal destacar els que afecten als continguts musicals: la nova sonorització de la plaça, les pantalles gegants instal·lades en diferents indrets de Berga, el gran nombre de músics implicats, la recuperació de les músiques oblidades, els Tirabols de la Patum de Lluïment, el Memorial Ricard Cuadra, el Concert de Patum, noves gravacions i nova discografia. La festa ha tingut ampli ressò als mitjans de comunicació, a Internet, ha generat abundant bibliografia, ha estat declarada Patrimoni Oral i Immaterial de la Humanitat.

Enguany la prodigiosa Patum infantil arriba als 50 anys de vida i seguirà desvetllant noves passions patumaires. A casa, pendants de la televisió, i a la plaça, aquest any, inevitablement, hi trobarem a faltar tots els patumaires absents. Els veurem per últim cop, com diu la popularíssima cançó, fent "el darrer salt de Patum".